

TIDEVARVET

Nr 16-17. 16 April

Nr 16-17. 5 ärg. 1927

Tidevarvet Nr: 16-17

Redaktionen har slagit ihop nummer 16 och 17. Tidevarvet återvänder alltså inte förrän i sista veckan av april till sina läsare. Det återstår för medarbetare och läsare att önska varandra ett glatt återseende sedan påskferierna äro överstökade.

Marja som försvann innehåller några reflexioner omkring Caravaggios tavla Jesus söndertrampar ornens huvud.

Veckans ledare tar upp Dagens Nyheters handsk mot kvinnorna på arbetsmarknaden.

Den bortgångna författarinnan Maria Sandels minns hyllas av Anna Björkman.

Maj Hirdman ser några kalla siffror från världens största industri, krigsindustrin.

Ellen Michelsen redogör för Vera Figners märkliga självbiografi: Natt över Ryssland.

Glöm ej Spångbergs Blommor 12 Birger Jarlogatan 12

Olgä Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM.

Vi ändra sorgklänningar på dagen!
Alltid det senaste. Sörghattar och sorgslöjor.
Leja-Magasinet
Stockholm.

Marja som försvann.

På en liten undangömd ort i Italien lekes en from påsklek. Deltagargarna lätsas vara apostlar, leken består i att alla störa ut för att tvärla om vem som först kan hitta Jesu moder med underrettelsen om uppståndelsen. Troligen är det så, att Jesu moder gömt sig och den som finner henne först har vunnit.

Hela det intensiva upplevandet av passionshistorien och dess krön uppståndelsen är oss främmande för oss är för mycket ägg och häxor hos oss. Alldeles särskilt främmande för oss är den föreställning som ligger bakom en så näyt kurrageömmalek. Det är den föreställningen ett när budskapet nådde lärjungarna måste den uppståndes moder sönas underättas.

Denna idé är oss främmande, och här menas med oss dem som överhuvud tänka inom en kristen föreställningsvärld. Den är främmande därför att vi strukit bort Jesu moder ur Jesu historia, ur frälsningsverket och ur kristendomens historia. Hon försvinner sedan hon fött honom till världen i Betlehem. Hon är med vid julen men det faller ingen in, att hon också var med vid påsken. Mot madonnakultens ytterlighet är vi som botemedel stit förvisning, vi ha jagat ut Jesu moder med alla helgon. Därför att Luther icke ville tv sig till madonna eller helgon i sin stora livsuppgö-

Caravaggio: Jesus söndertrampar ornens huvud.

relse, skrämda han lutheranerna så allvarligt att skrieken satt i under århundraden, och när skrieken bleknade kom glömskan.

Caravaggios bild från Villa Borghese av Jesu moder, som hjälper sin lille son att söndertrampa ornens huvud är därför så oprotestantisk som möjligt. Men en öm och rörande tanke har inspirerat målaren. Han har tänkt över vad modern måste känna, modern som visade till vilken uppgift sonen var kärad. Det var en uppgift han måste fylla själv, men så länge han ännu var liten, nådes hon inte annat än hjälpa honom. Han var då nämligen ännu rädd för ornmen med det slenniska stygghuvudet.

Ur samma föreställningsvärld har pietägestalten stigit upp. Det är modern som får tillbaka hjälten död i sina händer, kvinnan som förbermar sig över förbarbaren. I den kyrka där hon är en kär och känd gestalt blev hon till tröst och symbol för mödrarna under kriget. De förstod eller de anade det sublimade, ställde alla misshandlade på fötter igen och gjorde allt färdigt en gång för alla.

Hos oss finns ingen pietä vare sig i kyrka eller konst. Ingen märker oss tomheten som uppstått, ty det är så länge sedan Maria försvann.

Bredvid bilden här av Marja med sin lille son borde ha stått Michael Angelos sista Pietä. Men denna marmoruppundrand sig reproduktion. Den är också undangömd i barberiernas gravkapell i Palestrina och icke alls så känd som hans tidigare Pietä i Peterskyrkan. Kanske är den inte så lättillgänglig och vacker. Modern står här upprätt med den döde i sina armar. Hennes ansikte är bara antytt, grovgräat. Han har sprut där sit och fick det aldrig färdigt. Så blev Michael Angelos erfarenhet om moderhjertet aldrig utsagd. Endast av hunden som håller den döde, en stark och modig hand, ser man att börden är mycket tung.

Stegens topp.

Det finns en mängd saker i det allmänna livet, som äro så pass bevärliga, att man ofta önskar sig, att någon händelse av himmelsstormande kraft måtte gripa. Tälmanodet sviker glesmot det gamla vanliga när det inte tycks medföra samma framstig, och man längtar att på en jättehandigt få lasja allt det bevärliga, som egentligen borde tillfalla en själv.

Kanske är det av längtan efter sådana omstötande händelser, som man alltid varit benägen för att låta stora krig braka lös och revolutioner. I det samhällsliga hjälparbetet åskapar man ofta att något inträffade, som med ett slag klarade upp sträpetheterna, gjorde alla förtiga oberopade, ställde alla misshandlade på fötter igen och gjorde allt färdigt en gång för alla.

Nytkerhetsarbetet är ett sådant löpsamt framskridande arbete, där man nog kan önska sig hjälp utifrån. När den jobbilla nytkerhetsrörelsen började i Sverige med Peter Wieselgren i spetsen, var väl ständigt så långt gåne att själva ölyskan bar kraft till det nya inom sig. Den stora rörelsen blev då händelsen som hjälpte fram en förbättring. Efter många år har den som helhet förlorat sin första nya kraft, märkligheten av en ny rörelse, även om den fortfarande för en enkild kan ha kvar samma betydelse.

I Norge kom den stora händelsen på nytt när förbundet infördes. Man förstär så väl hur människorna en stark tänka, att nu hade de fått ibland sig en stark makt, som skulle göra allt. Utgången, som väste upp skulle aldrig få tillfalla att bli beordrade av sprit, de som voro för svaga att stå emot själva skulle få ett krigligt stöd utifrån i förbundet. Och så lämnade man det seglilla, gradvisa nytkerhetsarbetet för ett stort, stort beslut. Det märkliga hade hänt och man stod med ett slag vid målet.

Nu har Norge fått börja om från början igen. Förbundet höll ju te som grund för det nya. Efter den allmänna folkoplysnings utslag utango Stortingets höga kamrar beslutet om förbudslopp upphävande. Den 2 maj i år träder beslutet i kraft.

Saken har i dessa dagar kommit upp på nya, genom att Norge utgått kunskapsare, som här i Sverige skola studera våra ångdringar för nytkerheten och se vad som kan passas för Norge. Hur måtte det kännas för den, som en gång nått stegens topp och upplevt den fullgörde vandrings sköna ögonblick, att nu börja från grunden igen och långsamt treva sig på för en annan steg? De som drömt om en ungdom välsäde fjä från faran av spritens frestelser och grundande den nya uppfattningen, behöva nu svenska alkoholistanstalter och studera nytkerhetsnämndernas verksamhet. De som ståt vid målet måste väl ha tyckt att intresset för välförändrade alkoholistanstalter, nytkerhetsnämndernas verksamhet eller en tillämplig utredning av systemförändringar, vore ett hemskt och efterträtt intresse. Nu få de trampa i gamla spår och ta upp vad de trodde sig för länge sedan ha lämnat.

Det kan inte vara lätt. Men vid slutet av denna det långsamma och vanliga tilligt vandrings så väpner målet lika stort.

Plikten till ett nej.

Under debatten om försvarsanslaget i norska stortinget behandlades också ett förslag att bevilja 50,000 kr. till komiska krigsforberedelser. Stortingets flertal ville emellertid icke, att Norge skulle befatta sig med siftnaskria, och förslaget förkastades vid voteringen.

Det kan tyckas en liten sak att avstå ett anslagsyrkande på 50,000 kronor. Men historien skall fastslå som betydelsefull varje vägrar varje protest mot den förstörselemani som regerar ibland oss under försvarsvilans skyddande förklädnad. Det kan vara vid ett

sådant riksdagsplenium ett folks öde avgöres. Det kan betyda vallet av en ny vägr.

Det folk som verkligen säger nej till allt vad av risker detta nej innebär, det har tagit på sig en uppgift av oerhörd betydelse.

Det är som om historien sökte ett folk för denna uppgift nu; ty tiden är spänd och färlig.

Den förberedande avrustningskonferensen i Genève har icke en lyckats att bestämma vad som menas med avrustning. Ty alla ha kort uttryckt, velat fastslå att med rustning huvudsakligen menas grannarnas form av rustning,

Norge har gjort sin plikt.

Äro Edra inkomster för stora?

varom inte, nedbringa Edra livsmedelkostnaden genom inköp i våra butiker

KONSUMENTFÖRENINGEN STOCKHOLM

Åhs Gæren.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr. Stockholm.

REDAKTÖR:

Elin Wägner.
Mottagningsstid kl. 10-11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:

Telefon Norr 292 43.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För hvar kl. 6.-, halvår kr. 3.50,
kvartal kr. 2.-. Lösnummer 10 öre.

ANNONSPRIS:

1 rad 20 öre
per millimeter.
Textsida eller särskild begärd
plats 25 öre

Linköln Bloms Boktryckeri
STOCKHOLM 1927.

Tidevarvets Rådfrågningsbyrå

för föräldrar

Slussplan 1-3
torsdag 9,10-10,30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmförgätan 8, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt, Hyresrätten, Testamenten, Bouppteckningar, Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesg. 14, Tel. 75 78, Norr 183 36.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvskaver, Bouppteckningar och testamenten, Föreläsningsföreläsningar, Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Norrlandsplanen 8-10, Stockholm.
Tel. 147 90, N. 101 50.

Doktor Inez Laurell

Sihyllingan 9, Sthlm, Tel. 741 71.
Hörseloptisk behandling.
Tid för mottagning bestäms per telefon, helst 9,30-10 fm.

Doktor Fähræus

Här- & Hudsjukdomar, Nervsjukdomar.
Karlavägen 48, Stockholm.
Mottagning efter överenskommelse per tel. 707 18, kl. 10,30-12.

Infört genom

Stockholms Tandläkareförning.
Tandläkare GUSTAF HERULF
Hamngatan 5 A.
Mottagning efter överenskommelse.
Tel. 171 27.

Tandläkaren

Emma Andersson,
Stureplan 13, I (Dagens Nyheter's hus.)
Tel. Norr 3 47.

Promenadskor och Kängor samt finare inneskodon av bredare och smalare tyg med låga klackar eller best utan klackar, utarbetade av Sv. Kv. Centr. Förb. för Fys. Kultur och tillverkade av Edörs Skofabriks A.-Bol. Finnas och kan beställas i
Anna Ahlströms
MANUFAKTUR o. KORTVARUAFÖR
Gölgatan 95, Stockholm - Tel. 55 21184

Så lediga skall tårna ligga i skon.

Låt bli att bråka.

Det är för närvarande särskilt modernt att med alla till buds stående medel försöka braska kvinnornas oduglighet. Orsaken härtill är givetvis att finna i den hårda konkurrens på arbetsmarknaden. Och även om kvinnornas medborgarrätt och rätt att inneha stats-tjänst ännu inte hunnit bli annat än en reform på papperet, är detta i alla fall en "överhängande fara".

Professor Eli Heckscher har för en tid sedan i Dagens Nyheter skrivit ett par artiklar om "Kvinnoryken", vilka sedan kompletterats av en ledare i D. N. Professor Heckschers artiklar gå ut på att bevisa begränsningen av det kvinnliga arbetsområdet och att denna begränsning bibehålls, fast det industriella genombrottet framkallat en omläggning. Han vill därigenom påvisa att de nyvunna kvinnliga rättigheterna icke äro av någon betydelse.

Det är klart, att uttalanden som dessa av en person i så framskjutna ställning som professor Heckscher, äro en stor godbit för alla kvinnornas manliga och kvinnliga vedsakare. Egenodligt nog glömma de, att en professor i nationalekonomi inte kan vara ett orakel i alla livets förhållanden. Även om kvinnorna äro vana att räkna som nummer 40 de dock icke liktydiga med siffror. Hr Heckscher som så många andra föreställer sig att då kvinnorna erkänne rösträtt och andra rättigheter skulle resultatet härav ögonblickligen visa sig. Och eftersom kvinnorna inte genast erövrat halva antalet befintliga platser inom riksdag, stat och kommun, så är detta ett bevis för vad de aldrig komma att göra det. Vidare andras det, att privatkapitalet till stor del ägas av kvinnor, och att kvinnornas därtill, om de haft någon förmåga, kunnat ägna sig åt privat företagsamhet i större utsträckning, än vad som skett. Men skulde det vara möjligt? Skulle denna mindervärdighetsbeteckning att ej åtnjuta medborgerligt förtroende gå spårlost förbi? Skulle kvinnornas utveckling kunna ske alldeles oberoende av ett sådant tryck! Särskilda begäringar ta sig fram trots alla hinder för möjlighet till utbildning och andra skrankor, men icke den stora mängden. Om så vore, om kvinnorna utan medborgarrätt kunnat komma lika långt och intaga sam-

ma ställning som därtroarna, så hade det naturligtvis varit en enkel sak att också ta medborgarrätten. Och om man tänker på, hur odugligt långsamt utvecklingen går - t. ex.: efter flera tusen år fortsatta människorna att föräkriga med varandra och t. o. m. försvara kriget - så är det rent av löjligt att man begär, att kvinnorna på sex år skulle åstadkomma palatsrevolution. Deras insats under dessa 6 år räknas inte, utan de bortförklaras som odugliga.

Vad sedan D. N. vill i sin ledare "när kvinnorna Aldras" är svårt att förstå. Att kvinnor Aldras är mycket sant. Sådant händer alla människor även män. Varför det förra skall vara ett större arbetsmarknadsproblem, än det senare är dunkelt. Och med vad rätt den ärade tidningen kallar de kvinnor, som icke uppnått pensionsåldern, för överåriga och vill driva ut dem ur verken, är likaledes oförklarligt. Men skället är, vi förstå det, fast det är väl lindad, att de sitta i vägen för män, som ska göra sin gradpassering till de högsta platserna. Det skulle till äventyrs då kunna tänkas, att en framstående och duglig kvinna också kom att erhålla en chefsbefattning. Och kvinnorna måste därtill som "överåriga" drivas ut ur verken innan detta "arbetsmarknadsproblem" uppstår.

Det vore lyckligt, om folk ville låta bli att bråka så förfärligt med d. s. k. kvinnorna. Deras utveckling följer nog sin ban, så att gamla värden inte sättas på spel, och nya komma till sin rätt. Nu kan det vara nog!

GRAPE FRUIT

Blue Goose
ny sändning.

NYHET

Grape Fruit knivar
CAP-PLOMMON
CAP-DRUMMON

PERSIKOR
CAP-PÄRON

A/B. H. F. LEMKE,
Kungl. Hovleverantör,
Strandvägen 7 C.
Tel. 765 14, 756 15.

Representationssystemet.

Tanken på det rådande representationssystemets möjligheter och svagheter framträder med nödvändighet särskilt tydligt under den tid riksdagen är församlad. Man har så gott som dagligen anledning att tänka över saken. Då därtill kommer de kommunala valens mångfald, vilka under ett år som detta under långa perioder hållit intresset fångat, måste representationsfrågan i hög grad vara närvarande i vårt medvetande. Man tillåtes sannoligen icke att låta tanken på den sjunder bland förlegade ting, som icke längre angå en.

Däremot händer det stundom, att man blir sårbar av den bundenhet, som behåkras oss i vårt väl uttänkta och inkräda valmansskineri. Och man erfar givetvis vilka egendomliga regler vi ålagt oss själva att lyda och som framträda förkroppsligade i den fungerande riksdagen. Det kan vara småsak som fastställandet av folks rättigheter att fiska upp sjunkvirke ur vattendragen eller försök att motarbeta människors fätinga med ordnar eller icke ordnar, som väcker oss lust att inbringa i folkrepresentationens problem. Eller det kan vara allvarligare saker, hela inriktandet av förhållanden i fredlig eller krigskrigt rikning mellan länder, klasser, kön eller produktionsfaktorer.

En liten bok som är en god vägledare för trevande tankar på detta område, är lektor J. E. Nilssons Representationens problem och genom tiderna, som utkommit på bokförlaget Natur och Kultur i en serie med samma namn.

På 170 sidor får man en klar och överskådlig redogörelse för representationsfrågans utveckling i olika länder under tidernas lopp. Första avdelningen behandlar antiken, medeltiden samt nyare tiden intill franska revolutionen med vidare utrymme för Sverige, England och Nordamerika. Ett särskilt kapitel ägnas franska revolutionen med dess tre författningar, vilkas idéer haft den största betydelse för den kommande utvecklingen, idéer som "i själva verket äro aktuella den dag i dag är". Den tredje avdelningen omfattar tiden efter franska revolutionen, varvid utvecklingen följes ända fram till våra dagar i de stater, som för svenskar kunna ha särskilt intresse, nämligen utom Sverige, Frankrike, England, Förenta staterna, Tyskland samt Norge och Danmark.

Skiljningen är lättillät och belysande och den ger perspektiv på den så ofta ständiga sökandet efter rättvisa och ändamålsenliga former för representationen, å den andra svårigheten att frigöra sig från gamla fördomar, jordägarens och penningarnas betydelse för privilegierades och maktiges obegärlighet att ändra på rådande förhållanden - det hela formar en slingrande väg genom tiderna, där människorna strivat framåt berörande än den ens ytterligheten än den andra.

Med oändliga variationer ifråga om Alderstreck, penningstreck och bildningsstreck som villkor för rösträtt, med direkts och indirekta val har man provat sig fram. Principen om alla män som lika rätt har alltid fått vänta på att bli erkänd i praktiken, fast den proklamerades för så länge sedan. Salunda dröjde det långt fram i tiden innan tjänstefolk fick rösträtt i Frankrike. I Tyskland fingo enligt en lag av 1909 aktiva militärer ej utöva sin rösträtt, man ville om möjligt hålla dem utanför politiken. Englands nya vallag av 1918 innehåller bl. a. en bestämmelse om att kvinnor som hyra bostäder run om berövade rösträtt. I Förenta Staterna, där man visserligen varit tvungen att tillerkänna negrerna rösträtt, har man i flera stater infört bildningsstreck, som avse att sänka negerna ut i den rösträtt. Detta är bara ett par belysande exempel.

Historien om representationssystemens växlingar i ett land är på många sätt belysande för landets hela utveckling och av det största intresse ur mer än en synpunkt. Som komplettering till historieböckernas krigsskiljningar och regentbiografier är en bok som lektor Nilssons värdfulla Teck varo dess överskådliga uppställning kan man ha nytta av den som uppslagsbok på samma gång som den är rolig att läsa i följd. Det är i en sådan kortfattad skildring lätt också för den inte historiskt kunnige att upptäcka och i sitt minne fasthålla utvecklingens viktiga momenter. Man får en skapning till vad som händer i går eller i dag.

Ett litet försök till ändring i vår valmetod, som gjordes genom motioner i riksdagen av hr Pers och Fehr (se nr 12 av Tidevarvet) lände som bekant till intet. Den som upplever en sådan händelse bland andra dagens händelser tror lätt, att det fridrigt skall kunna ändras något i representationssystemet mer. Med en bok sådan som lektor Nilssons bakom sig ser man enklare bättre i sitt sammanhang och förstår, att vi nu lika litet som någonsin för stå stilla. Vi röra oss under lika stora möjligheter till utveckling och förändring som under tiden som gått. I vilken riktning vi gå blir sedan en annan fråga.

C. H.

Fotklinik.

Effektivt behandl. av svullna vridknä ben o. fötter samt liknande o. Heberdenknä. Best. Santé, Bürger Jagtig. 62, Tel. 167 88, Norr 263 66.

Ring 75079.

Vid behov av Bomull, Bindor m. m. Såväl större som mindre partier levereras omedelbart. Billiga priser.
Parfumeri och Sjukvårdsaffären
"I N E Z"
Skepparegatan 55 A.

Medicinsk och Elektrisk

Här- och Ansiktsbehandling
Bortt. av vårt, bruna fläckar, liknande med violetta strålar. Gen. härtvätt bortt. med elektrolysbehandling.
Manicure, Pedicure f. damer o. herrar

Hilda Jonson
Gölgat. 18, Tel. S. 352 99, Stockholm

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå

anskaffar sjuksköterskor och barnsköterskor. Valhallavägen 18, II, Stockholm.
Tel. 861 81.

HEL PENSIONEN

Hörsätra Skola,
Carlberg, Södertälje, mottagar ett begränsat antal elever på flickskolans alla städer. Avgiftsbetyg från kl. VIII medför Normalkompetens. Individuell undervisning inom ramen av skolans kursplan. Praktiskt arbete i utopprande syfte.
ANNA SUNDIN, Tel. Södertälje 522.

Kliniken för Sjukgymnastik och Massage

REGGERINGSGATAN 13, 2 tr., hiss. N. 198 18, N. 101 42
Endast legitimerad sjukgymnast. Kostnadsfri rådgång. KLINIKPRIS.
Rådfråg.: vard. 11,30-12, Tis. o. Fred. 7,15-7,45 em. LEG. LÅKARE.
Gymnastikdirektör T. Sneekenström. ÄVEN PRIVAT MOTTAGNING.

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA Utländska

BANK Utländska

Checkar
Södermanlands Bank, Grund. 1865

Begränsad Vitruvs tillverkning:

MALTEXTRAKT VITRUM, bästa näringsmedel.
MALTEXTRAKT VITRUM, med fiskolja, bästa vitaminpreparat.
MINERALVITRUM, VITRUM.
LAXERMARJELD VITRUM, bästa avföringsmedel.
SODASTILLETT VITRUM, bästa medel mot habbränna.
FERROL VITRUM, det kraftigaste aptitväckande och mest styrkande av alla mineralorganiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält förädlades det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angående man gör ett med tillfett tagen av såväl barn som vuxna.
Tillverkas i

Apotek Vasens Apoteksvareuter
trals Laboratorium, Stockholm.
Samtliga preparat finnas på alla apotek.

Fru Emma Holmin

Manicure, Fotbehandling, Frost-
skador behandling, Hygienisk an-
siktsbehandling, Massage med Massage-
elektricitet, Violetta strålar och
Vibrator, Cremer m. m. till salu.
Liljehälskargatan 8, Tel. Norr 235 88.

Tufvesson's Blomstehandel

GÖTGATAN 16
STOCKHOLM.
Förstklassiga blomsterarbeten
Telefoner 504er 356 69, 3489

Kalla siffror

Inför avrustningskonferensen.

Ur en artikel i Newyork Times betitlad "Krig, människans största industri", hämtar jag följande uppgifter rörande kapprustningarna efter världskriget.

England, Japan och Amerika ha byggt två slagskopp vardera av ungefär samma storlek och till ungefär samma pris. De kosta vardera mellan 32,000,000—35,000,000 dollar, och ha en skottvidd av ända till 20 eng. mil samt en hastighet av 23 knop och däröver.

I fråga om kryssare och undervattensbåtar går tävlingen i het-sigt tempo. Italien och Frankrike äro här med i galoppen. England bygger för närvarande fyra kryssare på vardera 10,000 ton, och skall bygga ytterligare nio. Frankrike bygger fyra, Japan åtta, Italien och Amerika bygger flera. Dessa kryssare kosta vardera från 10,000,000 till 12,000,000 dollar. England har utexperimenterat en undervattensbåt, som kan hålla sig under vattnet två och ett halvt dygn! Den kallas för "Englands mystiska skepp" och kan manövreras med lätthet och uppehålla sig praktiskt taget var som helst. Japan har tio nya undervattensbåtar, som kan krossa stora Oceanen, och på programmet att bygga åtta till. Frankrike bygger 30 och flera undervattensbåtar för kustbevakning. Italien 12. Amerika bygger också febrilt.

Varje undervattensbåt kostar mellan 6- och 7 miljoner dollar. Vad kostnaderna äro i fråga om krigsindustri, upplyses ej, men får endast vara, att lärda män synes förbrinna med livet med krigsproblem.

I fråga om luftkriget går utvecklingen i samma tempo. England spenderar årligen 75,000,000 dollar på sin luftflotta. Att Frankrikes luftflotta är den största i världen, är bekant.

Man bygger också tanks, kul-sprutor, riktiga stålvindur, och man lägger under sig radion i och för krigsbruk.

"Vi måste rusta för nästa krig", skriker Mussolini.

Frid på jorden, till människorna, ett gott behag! Vem var det, som sade de orden?

Man rustar alltså till krig, allt medan arbetslöshetsproblemet står för dörren, allt medan sären efter förra kriget ännu äro blodiga.

Låt oss göra ett tankeexperiment! Om alla dessa avrundade stora penningssummor, som här-ovan endast antyts, komme till användning i och för fredliga värv, t. ex. till arbetslöshets-avskaffande o. d. l. Vore vi då icke ett gott steg inne på en förnuftigare väg? Jo, det förstår till och med ett barn! Men det är inte fråga om förnuft nu, utan om vantvett. Det kan också ett barn förstå.

Då undertecknad kastade fram denna tanke till en modern krigshövitsman, en överste, log han ett fint, medlidsamt leje, som man ler mot ett enfaldigt barn. Tank, att fråga så! Att sätta ifråga något så absurd! Att inte "räkna med förhållandena sådana de äro".

Ja, det var just det! Förhållandena sådana de äro.

Och de äro sådana, att pojkar måste slåss, annars kan de inte leva och frodas. Men flickor slåss inte. De lever och frodas ändå.

Det är slagmålslystna pojksopolingarna som ha hand om vår världsstyrelse. Och därför ha vi det som vi ha det! Se på Mussolini! Är han inte själva inkarnationen av denna stryktacka typ!

Frågan blir faktiskt denna: Hur få bort dessa slagskämpar från styret? (Dessa tarliga slagskämpar, vilka inte som i forna tider själva gå ut på slagfälten och dö — ty då funnes det ju hopp att bli av med dem! — utan som rövaktigt sitta i tryggt bakhåll och dirigera striden. Vilket och kallas diplomati! —)

Hur få värdiga män vid styret! Svaret: man måste vända sina blickar mot Genève. Man måste på allt sätt stödja och hjälpa dem, som, trots kapprustningarna, våga profetera om förnuftets tidsålder.

Maj Hirdman.

Maria Sandels minne.

I dessa dagar har genom pressen gått anmälningar av en stor engelsk författarinns mästerverk, Emily Brontës. Samtliga kritiker ha framlagt detaljerade analyser av detta kärvt märkliga arbete, endast om ett ting hade det inte kunnat ge besked, om författarinns person. Själv har hon genom sin förtegenhet dragit försorg härom. Hon lever endast i sitt verk, det finns olyckliga diktaröden.

Samma lott tillfaller måhända den svenska proletärförfattarinna, Maria Sandel, som för icke länge sedan avled på Sabbatsbergs sjukhus, 57 år gammal. Dock har också denna skriftställarinna sört för att glömska icke töcknar hennes minne. Också denna tysta människas har övervunnit döden genom sina verk.

Särskilt hennes två sista böcker Hexdansen och Droppar i Folkhaget, äro förutsättningen att länge hära vittnesbörd om stockholmska arbetares och arbetarskors liv i helg och söken. De tidigare skändes ännu av en alltför utpräglad tendens, om än personbeteckningen ständigt var livfull. Hon levde ännu i barnro: att när man har något på hjärtat, gäller det endast att skriva på. Senare förvärvade även hon den dyrköpta insikten i komposition och alla övriga djävuliska triks. Och dock hur frän icke varje sida från allt teoretiskt damm. Hur levande har icke denna isolerade kvinna, som i mycket måste stå främmande för en ny tilltaggen generation, gett just de sista dagarna unga. Till och med den nyaste jargongen har denna döva, äldrade förmått avlyssna genom något okänt sinne. Icke så att man vid Maria Sandels här behö- ver lamentera över en ogygnad tal-längs öde. Tvärtom gudskölov! Stipendier från stat och styrelser ha kommit henne till del. Partiet har

Grevesmühlska Samskolan.

Fyrårig mellanskola med realskoleamnestri. Inträdesföreläsningar; sexklassig folkskola eller motsvarande kurskaper. Låga avgifter. Friplatser, särskilt inom Jakobs och Johannes församling. Anmälningar mottagas under april av t. f. rektor fil. lic. Emv Ek, Brunnsgat. 21 B, 2 tr., vard. 5—6 e. m. Tel. 109 05.

Möbler, boställningar, inredningar
FIRMA MÖBELKULTUR
ARTILLERIGATAN 1 - Öst. 147 - STOCKHOLM

Europeiska pass.

I en artikel för ett par nummer sedan betecknade vi förslaget om skärpta bestämmelser för utländernas vistande i riket som ett slag mot Paneuropa. Den paneuropeiska rörelsens ledare, greve Coudenhove-Calergi, lägger i aprilhäftet av tidskriften Paneuropa alldeles samma synpunkter på det passivitet som existerar mellan de olika europeiska staterna. Det är för honom det mest betecknande sym-

tomtet på den europeiska reaktionen efter kriget. Pass och visa bidraga ännu mera än tullarna till att göra landgränserna till vad de icke borde vara nämligen till osynliga murar. De konstlade svårigheter och obelag som beredas hyggliga resande, hindrar samfärdslen, försvårar den cirkulation som är nödvändig för att Europa så småningom skall smälta samman till ett helt.

Men han inser att för närvarande inga stater skulle gå med på att utan vidare och med en gång återinföra den frihet som härskade före kriget. Därtill äro de ännu alltför ridda för politiska agitatorer och för belästning av sin redan tryckta arbetsmarknad. A andra stunden böra alla strivande gå i den riktningen. Som en övergångsform föreslår han därför inrättandet av något alldeles nytt, som han kallar europeiska pass. För det ändamålet skulle de europeiska staterna bilda en passunion.

skänkt kamrat Sandel full honör. Hennes böcker ha gått ut i flera upplagor. Säkerligen ha de i arbetarbibliotek och studiecirklar funnit uppskattande anhängare. Men personligen har hon varit tyglad. Hennes namn har ej syns under några litterära enqetter. Hon har aldrig presenterats i förunderliga intervjuer med illustrationer. Säkert är, att det ändå känns tortärar i världen, när hon är borta, än efter många gestalter, som skänkt fotografier och kronikörer stift. Hon har med stigande konstnärlighet endast bittat sig i en diktning, skrämmande och stor som livet själv.

För en som aldrig sett henne, aldrig känt henne personligen, kunde det vara frestande att skissera upp en bild av människans bakom böckerna. En bild, som kanske blev lika tokig, åtminstone lika godtyckligt som fysionomisternas. Många vi dock inte här stodo inför en person av halt, en människa, fri från humbug, med sanningen som sin lidelse. Åtminstone vi, som älska hennes mänskliga dokument, vilja gärna tänka oss henne sådan. Kanske hennes omutliga öga skulle funnit dessa små ord av beundran och tacksamhet märkta med frasen, författarens frestare. Må de dock förblåta, om de kunna bereda för någon vägen till hennes böcker.

A. B.—n.

För unga flickor,

som genomgått högre folkskola eller realskola, erbjuder *Etisk-pedagogiska Institutet* i Uppsala utbildning, dels för hem och familj samt sociala uppgifter, dels för kindergården. Ämnen: psykologi och uppfostringslära, samhällslära, barnavård, hälsa- och sjukvård, mållagning, sömnad. För den sociala fröjen dessutom konstlitteratur, hometts inredning, klädesmånad, vävning, värdlitteratur och engelska (språk och litteratur). *Kindergarten*len som dessutom har slöjd, modellering, mållagning, sång och praktik i kindergården, ger fullständig och grundlig utbildning i sitt fack med kompetens att förestå kindergården. Redogörelse och program på begäran gratis och franko, adr. Etisk-pedagogiska Institutet, Uppsala.

Ni känner
att Er hy fått ett förnyelsens bad varje gång Ni tvättat Er med
Scheds Radium-tvål
Vårskiften Australiens ar Fil. Dr N. Sahlbom.

SINGER
symaskin för såväl enkla som finare sömmad.

MOT
MAL
KROK PETROLEUM & OLJE A.B.

Vackra Blårvår och Skogsmårdar
i stort ural till billigaste priser.
CARL E. LINDGREN
Birger Jarlsгат. 5.

Corselets
Bäst & Billigast hos
Jansson & Co
Hovivverensg. Regeringgg. 41 — Drottningg. 48.

Det bästa smörbrödet och kaffebrödet bager man i
Majas Hembageri
Bergsgatan 36, Stockholm.
Tel. Kungsh. 54 68
Grahamströdet o. VÄFFOR
10 proc. påbehöld ämnen.

Klararestauranten
— f. d. Klara Hushållsskola —
Drottninggat. 21 B. Tel. N. 25882
MÅLTIDER
Helinackord för mån. 70 kr.
"Teppur" à la carte kl. 6—9.
Arrangemang av:
Bröllop, begravningar och festliga samkväm in till kl. 12 m.a. ev. 2 m.
Klubblöskafé m. m.

OTTOMANER
1:ma Svenska Laxrygg
Stockholms Vilt- & Laxaffär
Karlvägen 58. Tel. 72 830, N. 28 20.

Luck's
verkligt goda
REKLAM-KAFFE
kr. 3:70 kg.
PERCY F. LUCK & Co.

Svenska
Janofabriken
Pianino
Eleganta. Fylligt ton. Behag-
ligt spelat.
Ombud antages.
Utsalingsl. Drottningg. 57, 1.
Stockholm. Tel. Söb. 28 28

Hostol bröstkrämell
finnes överallt
Sockerbageri-Aktiebolaget, Stockholm.

ÄR NI Högsta priser.
Vårdnät O. Jansson.

OTTOMANER
1:ma Svenska Laxrygg
Stockholms Vilt- & Laxaffär
Karlvägen 58. Tel. 72 830, N. 28 20.

NATTEN ÖVER RYSSLAND av ELLEN MICHELSEN.

"Mot lidandet är ställt ett annat ord: medlidande."

Söker man, så gott man nu förmodar det, komma till rätta med problemet Ryssland av i dag, Sovjet-Ryssland R. S. F. S. B., måste man först göra klar för sig den bakgrund, mot vilken det framträtt — Tsar-Ryssland. Det är till historien om detta gamla Ryssland, man först måste gå. Studieområdet är ofantligt. Bäckerna legio. Bästa källor äro och bli väl de stora dikterna: Turgenjev, Dostojevski, Gogolj, Gorki. — En grupp av böcker kan man icke undgå: revolutionärernas. Krapotkin, Herzen, Stepanik, m. fl. Den bild av Ryssland de lämna blir på ett underbart sätt utfyllt av den bok, det här är fråga om: Vera Figners *Nacht über Russland*.

Intet land har en politisk historia, i vilken kvinnorna gjort en insats jämförbar med Rysslands. Det är alls ingen slump, att världens första kvinnliga ambassadör blev Alexandra Kollontaj. Det är bara följdriktigt, liksom det är naturligt, att Ryssland blev det första land på jorden, där kvinnorna tillskänkts rätt till arbete och rätt över sig själva. Den ryska revolutionens historia och förhistoria har en rad av kvinnomän, omstrålade av martyrskapets och legendens heliga gloria. Tre av de ryktbaraste äro Vera Zaslutij, Sophia Loovna Perovskaja och Vera Figner. De två första nådde vid unga år ett ögonblickligt världsråd, och deras namn ristas för evig tid in på historiens blad. Det tredje sjönk i mörker. Men efter tjugodårig gravnatt steg Vera Figner åter ut på ljuset de levande. — Och så full på hennes lod uppgiften att ge världen berättelsen om den hjältemodigaste av alla generationers kamp och undergång.

Den ryska socialismens första evangelium, Tjernysjevskis Vad är det gora? är en bok om kvinnans emancipation och frigörelse. Den slog ned i otaliga ryska ungdomars hjärtan och födde hos dem en brinnande häg att arbeta för folkets befrielse. — Vera Figner, liksom så många andra av de ryska revolutionärerna, tillhörde Rysslands högsta aristokrati: i klosterspensionens avskildhet, i tystnaden på adelsgodset därborsta

vid Volga, drömde hon om att som lärarinna gå ut i byarna. Just då kom underrättelsen om, att den första ryska studentens vunnit doktorsgraden vid Zürichs universitet. Vera Figner ber sin far om tillåtelse att resa dit. Fadern nekade. Modern förklarade ingenting. Men så där fadern, dottern slipper loss och reser till Schweiz. Hon har besittat att bli lärare.

Zürichs universitet var vid denna tid, 1872, redan brännpunkten för den socialistiska och landsflyktiga ryska ungdomen. Därnere föddes kommunismen. Vad man ägde, ägde man gemensamt. Man minns historien om de två studenterna, som tillsammans bara hade ett par skor. — Vera Figner kom genast in i de revolutionära kretsarna. Man studerar Saint-Simon, franska revolutionen, arbetarrörelsen, internationalet. En ny värld öppnar sig. Efter tre år avbryter hon de medicinska studierna, resar hem och sluter sig i Petersburg till det hemliga sällskapet Land och frihet, vars mål var att genom upplysning förbereda och organisera bönderna på landsbygden för den kommande revolutionen. Vera, tillsammans med systemen Eugenio, slog sig ned i governmentenot Saratov, där Eugenio grundade en skola och Vera förstod ett sjukhus. För första gången i livet trädde alltså Vera Figner i direkt förbindelse med folket. Upplevelsen var fruktansvärd. Snut, sigt, utmattat, belastat med de hemskaste sjukdomar kom det allt om ett hemne. "Man tog sig om huvudet. Är det djur eller människa? Ofta bländade sig mina tårar med den medicin jag beredde för de olyckliga. Deras liv syntes mig på intet sätt bättre än millioner indiska parias."

Förföljelsen mot de båda sykonen inträdde snart. Under hot om att sändas till Sibirien varnades bönderna för att ta någon som helst befattning med dem. Ett par dagar innan gendarmen med arsteringsorden infinner sig, har Vera Figner undkommit till Petersburg.

I Petersburg insåg man snart nog, att man på den insaliga vägen aldrig skulle komma någon vart. Det fanns i Ryssland ingen tryckfrihet. Man förbjöds att läsa folket läsa. Föreningsrätt existerade icke. Petitionsrätten var förbjoden. — Land och frihet upplöses. Men i stället tillkom nu den världsbekräftade Narodnaia Volja (Folkets vilja), vars medlemmar med priset av sina egna liv svoro självherradömet fall.

— Omöjligheten att på något som helst vis sätta in ett socialt arbete gjorde Narodnaia Voljas medlemmar till terrorist. Liksom Eugen

Vera Figner

Schauman en gång långt senare sågo de ingen annan utväg än det individuella dædet. Det var det som skulle föra fram till målet — folkets förlösning.

I spetsen för Narodnaia Volja stod ett verkställande utskott. Till detta hörde Sophia Perovskaja och Vera Figner. Narodnaia Voljas historia är brinnande men kort. Den omfattar bara åren 1878—81. Men inom loppet av dessa tre år hade den skakat det väldiga, passiva Ryssland i sina grundvalar. En liten handfull människor hade koncentrerat hela världens uppmärksamhet på sig. — Den 13 mars 1881 skedd det attentatet mot Alexander II. Det var Sophia Perovskaja som hade förberedelserna såväl som själva utförandet om hand. Hon avrättades den 3 april samma år. Mejnens sista hälsning var fängelset var en uppmaning till kamraterna att ta hand om "den illa Vera".

Vera Figner fick uppleva reaktionens hela rasande anlopp. Efter kejsarattentatet fanns det icke längre någon möjlighet att sammanhålla Narodnaia Volja. Dess medlemmar spreddes över hela Ryssland, fängslades och gringo en kvalfull död till mötes. Vera Figner själv arresterades i Charkov 1884. Hon dömdes till hängning. Alexander III ändrade domen till livstids tukthus. Ur Peter Pauls fästningar fördes hon till Rysslands mest fruktade bastill, Schlüsselburg i Ladogasjön. Efter tjugo år i kassematerna där "benådades" hon, åter med sin vilja, och förvisades till Arkangelss guvernementet. 1906 fick hon äntligen pass till utlandet och började långsamt och smärtsamt återvända till livet. Nu har hon skrivit boken om Narodnaia Volja. Hon lever än — i det nya Ryssland.

Schlüsselburg var av revolutionärerna mera fruktad än Peter Paul-fästningens hemskaste del, den under Nevan befintliga

Troetskoi Ravelinen. Trots fasorna i denna vilde de dömda hellre dit. Peter Paul låg dock mitt i Petersburg, och tvärs igenom fängelsemurarna kände fångarna, att de voro omgivna av vännar och sympati. Schlüsselburg var den fullständiga isoleringen. Den låg beaktat av fästningsverk, omgiven av vatten. En grav av sten, dit aldrig ett ljud från livet trädde.

Sklidringen av de tjugo åren i Schlüsselburgs kassematier är ett människans dokument, gripande, förfärligt — och underbart skönt! De dödsformiga dagarna i cellerna, hungerstrejkandet, de hemiska disciplinstraffen, de förödmjukande kroppsvetningarna, avrättningarna på fängelsegården... "Var tapper, Vera, var fast! Tänk på hela det ryska folket och det elände i vilket det lever! Tänk på Jordens alla stackare, på deras tunga dagverke, deras glädjeflösa liv; tänk på föräldrarnas, hustru, eländet... Var stark! Gråt icke över ditt livs ruiner!"

Ar 1884 hade fästningen omkring fyrtio fångar, utom Vera Figner ännu en kvinna, Ludmila Wolkenstein. Men efter tolv år benådades hon, och sen är Vera Figner ensam bland alla männen. Vid denna tid har fångarnas antal reducerats betydligt. Flera ha dött, andra ha blivit vansinniga eller själv berövat sig livet. De som äro kvar ha så småningom fått det nästan "människovärdigt". De ha t. o. m. fått anlägga en liten trädgård. Där odla de sälslynta växter, pressa dem med största omsorg och sända dem till botaniska institutionen i Petersburg, som i sin orrling sänder dem till Parisställningen. Ingen som beundrade dem där anade, att de kommo från Rysslands Bastill. — Fångarna få nu också vara ute på gemensam tid. De börja att bli gamla, ha blivit stilla och försönliga med sitt ide. Aderton år ha gått. Livet syntes ha glömt dem.

Men det hade inte det. En dag händer något, som skakar dem i deras innersta. En ung man, en politisk fånge, Karpovitch, ankom till Schlüsselburg. Karpovitch hade skjutit ut minister, som tvångskommanderat studenter till militärtjänst. Hans ankomst, i mars 1901, visade att tiden inte ens i Ryssland ståt stilla. Karpovitch var inte belagd med kedjor. Han bar inte tukthuslansen med den gula fläcken på ryggen. Skratrande svängde han mössan till hälsning upp mot fängelsefönstren.

Karpovitch kneakar genom cellväggen om allt som tilldragit sig i världen. Han skriver en lång berättelse om socialismens frammarsch i Ryssland. Papperena grävas ner i sanden på fängelsegården, ett efter ett. Om fem år ha vi revolutionen här, säger han. Den kom efter fyra.

Vera Figners mor inlämnade 1904 en nådensökna till tsaren för sin dotter. Den beviljades. 1884 hade modern lovat, att nåd under tåga omständigheter skulle begäras. Nu, inför döden, förmodade hon icke längre hålla sitt löfte. För Vera Figner öppnade sig Schlüsselburgs järnportar åter. Dock för sent. Modern var död, när det skedd.

Vera Figners berättelse om sitt liv är en klar, redig och enkel framställning. Utan sentimentali-

tet, utan sensationer. Den är historien om den ryska revolutionens första heroiska år, ett ovedersägligt bevis för idéens okvliga makt.

Man må i socialismens mänskligheitsfråning, eller icke. In för modet och hingvigheten hos dess första förkämpar måste våra huvud bejas.

Det är för nordisk kvinnorörelse av stor skada, att historien om dessa stolta, ergande kvinnogestalter, av vilka Ryssland haft så många, endast sparsamt och sporadiskt nå hit. Deras gripande liv, deras stolta gång mot döden äro värda att betraktas och att i svåra tider minnas! De voro en handfull bara. Den lilla förtruppen, vigd till undergång. Ingen förstod dem. Bara sig själva hade de och sin egen öra. När Vera Figner belägrades med handbojor äro hennes ord dessa: "Säg min mor... sig henne, att vad som än kommer att hända mig — jag kommer alltid att bli densamma."

Som liten hade Vera Figner en gammal barnjungfru, som berättade sagor för henne och sykonen. Hon berättade om den unge tsaren, som ned genom hela Ryssland för att söka åt sig en brud. Där han drog fram samlades adelsättarna. Och den lilla Vera drömde till att den unge tsaren valde henne. Hon såg sig själv bärande purpurmanteln.

Så anordnade det i stället blev! Vad tvingade henne, Vera Figner, den omsorgsfullt uppfostrade unga flickan av gammal adlig stam, att gå den frivilliga vägen till Schlüsselburg cell nr 11, där hon i purpurmanteln ställde i tjugo år bar straffängelsens med den gula fläcken... "Mot lidandet är ställt ett annat ord: medlidande."

Mätte Vera Figners bok gå ut över jorden!

Påskdekorationer

i rikt urval. Nyheter för året.

Johnsons Pappersh. Strandvägen 77.

FÖRSÄKRING
SKANKER
TRYGGHET

FOLKET
Livförsäkring

SAMARBETE
Brand-Olycksfalla. Garanti-Bil-försäkring

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

Elin Wägner:
CREDO

Ny roman.

medföljer som bilaga detta nummer till alla Tidevarvets prenumeranter.

Nyttillräddande prenumeranter från 1 april erhålla kostnadsfritt dittills utkomna nummer av bilagan.

Vackra Blårävar

och

Skogsmårdar
ytterst billigt

PÅLSATELJÉN, Inneh. Körnérd Albert Stridsberg

Mästernamnelsg. 37 Hörnet av Malmkällingadagatan

